

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ**

Αθήνα, 10.02.2026

**Αριθμός Γνωμοδότησης 6/2026
(Ατομική)**

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ.55494/29-10-2025 του Τμήματος Διοικητικού Προσωπικού, της Διεύθυνσης Διοικητικού, της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Στήριξης και Σπουδών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, το οποίο υπογράφεται από τον Πρύτανη του Ιδρύματος.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν υπάλληλος του ΕΜΠ με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου(ΙΔΑΧ), στην οποία έχει ανατεθεί η επιμέλεια των ανήλικων τέκνων της, με έγγραφη μεταξύ των γονέων συμφωνία, βέβαιης χρονολογίας, χωρίς ρητή αναφορά σε αποκλειστική επιμέλεια, περιλαμβάνεται στην έννοια του μονογονέα, και δικαιούται την προβλεπόμενη στο νόμο άδεια για τους μονογονείς.

Ιστορικό

Με το ανωτέρω έγγραφο ερώτημα της υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, δίδεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Η Ε.Α., υπάλληλος του ΕΜΠ, με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ), διαβίβασε στη Διεύθυνση Διοικητικού του ΕΜΠ προς ενημέρωση της οικογενειακής της κατάστασης, το από 24-05-2025 ιδιωτικό συμφωνητικό που υπέγραψε με τον πατέρα των ανήλικων τέκνων της για τη ρύθμιση της επιμέλειας αυτών, χρονικής διάρκειας δύο (2) ετών, το οποίο επικυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 1111/10-09-2025 συμβολαιογραφική πράξη. Σύμφωνα με αυτό, η Ε.Α. και ο Ε.Σ., γονείς τριών ανήλικων τέκνων, ενόψει διακοπής της έγγαμης συμβίωσής τους, συνήψαν το έτος 2018 έγγραφη συμφωνία για τη συναινετική λύση του γάμου τους, και διευθέτησαν με ιδιωτικό συμφωνητικό διετούς διάρκειας, το οποίο επικυρώθηκε από συμβολαιογράφο, τα δημιουργούμενα εξ' αυτής ζητήματα επιμέλειας των τέκνων τους, επικοινωνίας, διαμονής και διατροφής αυτών. Στη συνέχεια, με νέα, από 24-05-2025, επικυρωμένη κοινή συμφωνία τους, ρύθμισαν την επιμέλεια αυτών για την επόμενη διετία, ως ακολούθως:

«1. Συμφωνούμε ότι η γονική μέριμνα θα εξακολουθεί να ασκείται από κοινού και από τους δύο εδώ συμβαλλομένους γονείς... Ενδεικτικά αναφέρεται στο σημείο τούτο, ότι μέσα στα πλαίσια της κοινής άσκησης της γονικής μέριμνας, και οι δύο γονείς θα συναποφασίζουν και θα φροντίζουν από κοινού για την διοίκηση και διαχείριση της περιουσίας και την εκπροσώπηση των τέκνων τους σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία τους. 2. Η επιμέλεια των ανηλικών τέκνων τους κατόπιν συμφωνίας των συμβαλλομένων, θα ασκείται από τη δεύτερη των συμβαλλομένων μητέρα τους, Ε.Α., με την οποία και διαμένουν στην οικία της αδιάλειπτα έως και σήμερα ή σε οποιαδήποτε αλλαγή αυτής. Η συμβαλλόμενη -μητέρα θα επιμελείται κάθε τι που απαιτείται για τα τέκνα τους απρόσκοπτα από την πλευρά της και με αποκλειστικό γνώμονα το αληθινό συμφέρον τους, όπως το καθορίζουν οι βιοτικές και ψυχικές τους ανάγκες και επιβάλλεται τούτο για τη σταθερότητα της εξέλιξης και της διαπαιδαγώγησής τους... Ρητά συμφωνείται ότι στις περιπτώσεις που απαιτείται η συνυπογραφή αμφοτέρων των γονέων, όπως για συμμετοχή σε εκδρομές, έκδοση διαβατηρίου, έκδοση αστυνομικής ταυτότητας, συμμετοχή σε φεστιβάλ...θα αρκεί η υπογραφή της ασκούσας την επιμέλεια μητέρας, του πρώτου των συμβαλλομένων πατρός παρέχοντος δια της παρούσης, σε αυτήν, ανέκκλητη εξουσιοδότηση προς τούτο... 3. Ρητά

συμφωνείται ότι ο πρώτος εκ των συμβαλλομένων, Ε.Σ. , θα καταβάλει για τη διατροφή των ανήλικων τέκνων τους, σε τραπεζικό λογαριασμό της δεύτερης, το ποσό ...μηνιαίως... 4. Συμφωνούμε από κοινού τον τόπο κατοικίας των τέκνων μας και ορίζουμε αυτό επί της οδού..., όπου τα τέκνα μας θα κατοικούν μέχρι την ενηλικίωσή τους. ...Επικοινωνία με τα ανήλικα τέκνα: Συμφωνείται ότι τα τέκνα θα διανυκτερεύουν στο σπίτι όπου διαμένει ο πρώτος εκ των συμβαλλομένων το τρίτο Σαββατοκύριακο κάθε μήνα. Η παραμονή τους στο σπίτι του πρώτου ...θα ξεκινά από την παραλαβή τους 14:00 του Σαββάτου έως και τις 18:00 την Κυριακή... Επίσης, συμφωνείται ότι κατόπιν συνεννόησης με την δεύτερη εκ των συμβαλλομένων, ο πρώτος συμβαλλόμενος θα έχει συνάντηση με τα ανήλικα τέκνα σε μέρος και ώρα που θα συμφωνηθεί, κοντά στον τόπο κατοικίας των τέκνων, δύο Σάββατα ή Κυριακές κάθε μήνα, εκτός του σαββατοκύριακου που θα διανυκτερεύουν τα τέκνα στο σπίτι του... Κατά τις διακοπές των Χριστουγέννων, συμφωνείται ότι τα τέκνα θα διαμένουν με τον πατέρα για περίοδο μίας εβδομάδας...Κατά τις διακοπές του Πάσχα τα παιδιά θα διαμένουν με τον πρώτο εκ των συμβαλλομένων τέσσερις (4) ημέρες, συμπεριλαμβανομένων του Μεγάλου Σαββάτου και της Κυριακής του Πάσχα και την επόμενη χρονιά εναλλάξ, ομοίως για διάστημα τεσσάρων (4) ημερών μέσα στην μεγάλη εβδομάδα...Τέλος το καλοκαίρι, τα τέκνα θα διαμένουν με τον πρώτο εκ των συμβαλλομένων για 15 ημέρες...»

2. Το Τμήμα Διοικητικού Προσωπικού, της Διεύθυνσης Διοικητικού του ΕΜΠ, στο πλαίσιο εξέτασης της με αριθμό 49746/09-10-2025 αίτησης της ανωτέρω υπαλλήλου για χορήγηση άδειας μονογονεϊκής οικογένειας, προβληματίστηκε για το εάν αυτή δικαιούται την άδεια του μονογονέα, καθώς στην έγγραφη συμφωνία των γονέων, που προσκόμισε, για τη ρύθμιση της επιμέλειας των ανήλικων τέκνων τους, δεν αναφέρεται ρητά ότι της έχει ανατεθεί η άσκηση της «αποκλειστικής» επιμέλειας αυτών, ούτε γίνεται λόγος για συνεπιμέλεια, επικαλούμενο δε τις εγκυκλίους με αριθμούς πρωτ.107342/24-22-2022 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και ΔΙΔΑΔ/Φ.69/229/οικ.8177/08-05-2023 του Υπουργείου Εσωτερικών, που αφορούν στους δικαιούχους της άδειας του άρθρου 45 του ν.4808/2021 για μονογονεϊκές οικογένειες, υπέβαλε το ανωτέρω ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

3. Στη διάταξη του άρθρου 173 του Αστικού Κώδικα, π.δ/τος 456/1984 (Α'164), ορίζεται ότι:

«Άρθρο 173 Ερμηνεία της δήλωσης

Κατά την ερμηνεία της δήλωσης βουλήσεως αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις»

Περαιτέρω, στις διατάξεις των άρθρων 1510, 1511, 1513, 1514 και 1518 του ΑΚ, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με τα άρθρα 5, 7, 8 και 11 του ν.4800/2021 «Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις» (Α'81), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1510 Γονική μέριμνα

Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου... Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του..»

«Άρθρο 1511 Άσκηση-ανάθεση γονικής μέριμνας κατά το συμφέρον του τέκνου

1. Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου.

2. Στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου, που εξυπηρετείται ιδίως από την ουσιαστική συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή και φροντίδα του, καθώς επίσης και από την αποτροπή διάρρηξης των σχέσεών του με καθένα από αυτούς, πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο άσκησής της...»

«Άρθρο 1513 Διαζύγιο ή ακύρωση του γάμου - διάσταση των συζύγων

Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή λύσης ή ακύρωσης του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των συζύγων ή των μερών του συμφώνου συμβίωσης και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και εξίσου τη γονική μέριμνα...»

«Άρθρο 1514 Παρέκκλιση από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας

1. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 1513, οι γονείς μπορούν με έγγραφο βεβαίας χρονολογίας να ρυθμίζουν διαφορετικά την κατανομή της γονικής μέριμνας, ιδίως να αναθέτουν την άσκησή της στον έναν από αυτούς, και να καθορίζουν τον τόπο κατοικίας του τέκνου τους, τον γονέα με τον οποίο θα διαμένει, καθώς και τον τρόπο επικοινωνίας του με τον άλλο γονέα. Το ανωτέρω έγγραφο ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) έτη και παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράτασή του.

2. Αν δεν είναι δυνατή η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας, εξαιτίας διαφωνίας των γονέων και ιδίως αν ο ένας γονέας αδιαφορεί ή δεν συμπράττει σε αυτήν ή δεν τηρεί την τυχόν υπάρχουσα συμφωνία για την άσκηση ή τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας ή αν η συμφωνία αυτή είναι αντίθετη προς το συμφέρον του τέκνου ή αν η γονική μέριμνα ασκείται αντίθετα προς το συμφέρον του τέκνου, καθένας από τους γονείς προσφεύγει σε διαμεσολάβηση, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας, όπως ο νόμος ορίζει. Αν διαφωνούν, αποφασίζει το δικαστήριο.3...»

«Άρθρο 1518 Επιμέλεια του προσώπου

Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του...»

4. Στον ν.3528/2007 «Κύρωση Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ, (Α'26), και στα άρθρα 2 και 53 παρ. 8 αυτού, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 31 του ν.4440/2016, (Α'224) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 76 ν.4590/2019, (Α' 17), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 2 Έκταση εφαρμογής

1. Στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα υπάγονται οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

2. Υπάλληλοι ή λειτουργοί του κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίοι, κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη, διέπονται από ειδικές διατάξεις, καθώς και οι υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις...»

*«Άρθρο 53 Διευκολύνσεις υπαλλήλων με οικογενειακές υποχρεώσεις
1...8. Υπάλληλοι που έχουν ανήλικα τέκνα, δικαιούνται άδεια με αποδοχές έως
τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες για κάθε ημερολογιακό έτος σε περίπτωση
ασθένειας των τέκνων τους. Για τους υπαλλήλους που είναι τρίτεκνοι η ως
άνω άδεια ανέρχεται σε επτά (7) εργάσιμες ημέρες για κάθε ημερολογιακό έτος
και για τους υπαλλήλους που είναι πολύτεκνοι σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες.
Για τους υπαλλήλους που είναι μονογονείς, η ως άνω άδεια ανέρχεται σε οκτώ
(8) εργάσιμες ημέρες για κάθε ημερολογιακό έτος. Σε περίπτωση που και οι
δύο γονείς είναι υπάλληλοι, το δικαίωμα είναι αυτοτελές για κάθε γονέα.*

5. Στο άρθρο 4 παρ.5 του ν.2839/2000 «Ρυθμίσεις Υπ. Εσωτερικών και άλλες
διατάξεις» (Α'196) ορίζεται ότι:

*«Άρθρο 4 Ρυθμίσεις θεμάτων Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης
1... 5. Οι διατάξεις των άρθρων 48 έως 53 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων
Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. εφαρμόζονται
ανάλογα και στο προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου
χρόνου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α...».*

6. Στο άρθρο 45 του ν.4808/2021 «Για την Προστασία της Εργασίας -
Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής «Επιθεώρηση Εργασίας» - Κύρωση της
Σύμβασης 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας
και παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας - Κύρωση της Σύμβασης 187 της
Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για το Πλαίσιο Προώθησης της Ασφάλειας και
της Υγείας στην Εργασία - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1158 του
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2019 για την
ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής, άλλες διατάξεις
του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και λοιπές επείγουσες
ρυθμίσεις» (Α'101), ορίζεται ότι:

«Άρθρο 45 Άδεια για μονογονεϊκές οικογένειες

*Στους εργαζόμενους γονείς, κατά την έννοια του άρθρου 33, που έχουν
χηρέψει και στον άγαμο γονέα που έχει την αποκλειστική επιμέλεια παιδιού,
χορηγείται άδεια έξι (6) εργάσιμων ημερών ετησίως, με αποδοχές, επιπλέον
αυτής που δικαιούνται από άλλες διατάξεις. Γονέας με τρία (3) παιδιά ή
περισσότερα, δικαιούται άδειας οκτώ (8) εργάσιμων ημερών ετησίως».*

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις ανωτέρω διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Με το ν.4800/2021 μεταρρυθμίστηκε το δίκαιο των σχέσεων γονέων και τέκνων μετά την διακοπή της συμβίωσης των γονέων, ή το διαζύγιο ή την ακύρωση του γάμου τους (μεταξύ άλλων, τα άρθρα 1510,1511, 1513, 1514 και 1518 του ενδέκατου Κεφαλαίου του ΑΚ), και επήλθαν σημαντικές αλλαγές στη ρύθμιση των σχέσεων αυτών, με σκοπό, όπως αναφέρεται και στη σχετική εισηγητική έκθεση, την ενίσχυση της ενεργού παρουσίας και των δύο γονέων στην ανατροφή του τέκνου, με γνώμονα αποκλειστικά το βέλτιστο συμφέρον του, ως τέτοιο νοούμενο γενικά κάθε είδους συμφέρον, που αποσκοπεί στην ψυχική ισορροπία του ανήλικου και στην ανάπτυξή του σε μια ανεξάρτητη και υπεύθυνη προσωπικότητα (Εφ.Αθ.1307/2025, Εφ.Πειρ. 669, 148/2025 ΝΟΜΟΣ).

8. Με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 1513 ΑΚ, καθιερώθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας, ως νόμιμο σύστημα, η ισότιμη και κοινή συμμετοχή των δύο γονέων στη γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου, και ο νομοθέτης θέσπισε τη συνέχιση της από κοινού άσκησης της γονικής μέριμνας, και μετά το χωρισμό των γονέων του τέκνου, κατά το πρότυπο των σύγχρονων νομοθεσιών.

Η συνάσκηση της γονικής μέριμνας του ανήλικου τέκνου, είναι καθήκον και λειτουργικό δικαίωμα των γονέων, περιλαμβάνει δε την επιμέλεια αυτού, τη διοίκηση της περιουσίας του και την εν γένει εκπροσώπησή του. Είναι υποχρεωτική και εφαρμόζεται αυτόματα εκ του νόμου, και ανεξάρτητα από το εάν την θέλουν οι γονείς, καθώς η διακοπή της συμβίωσής τους δεν πρέπει να μεταβάλλει τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας, η οποία επιβάλλεται να ασκείται από κοινού και από τους δύο γονείς, με σκοπό την αδιατάραχτη διαβίωση του ανήλικου υπό τις συνθήκες υπό τις οποίες ζούσε πριν το χωρισμό των γονέων του, την ψυχική υγεία, την ομαλή ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον και την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του (βλ. αντί άλλων ΑΠ 1175/2020, ΜΕΦΑΘ 1307/2025, ΜΠρΠατρών 73/2022 ΝΟΜΟΣ). Η κοινή

άσκηση της γονικής μέριμνας, εξάλλου, εκφράζει την αρχή της ισότητας των γονέων στις ευθύνες και τα δικαιώματα έναντι του τέκνου τους, δίνοντας την δυνατότητα και στους δύο γονείς να έχουν ενεργό παρουσία και ισότιμη συμβολή στην ανατροφή του, να συνεργάζονται στη φροντίδα, εκπαίδευση και διαπαιδαγώγησή του, αποβλέποντας πρωτίστως στην καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών και του συμφέροντος αυτού.

9. Στη διάταξη του άρθρου 1514 ΑΚ παρ.1 προβλέπεται, κατά παρέκκλιση του κανόνα του άρθρου 1513 ΑΚ, η δυνατότητα των γονέων, που διακόπτουν τη συμβίωσή τους, χωρίς ανάγκη προσφυγής στο δικαστήριο, -όπως απαιτούσε το προϊσχύσαν δίκαιο-, να ρυθμίσουν κατά την κρίση τους, με ιδιωτικό έγγραφο βέβαιης χρονολογίας, τουλάχιστον διετούς διάρκειας, το ζήτημα της γονικής μέριμνας του ανήλικου τέκνου τους, κατανέμοντας αυτήν μεταξύ τους, είτε λειτουργικά (στις επιμέρους τρεις (3) λειτουργίες της), είτε χρονικά, σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, ή να την αναθέσουν στον ένα γονέα ή σε τρίτο. Η βούληση των γονέων για τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας του ανήλικου τέκνου τους, την άσκηση της σημαντικότερης λειτουργίας της, ήτοι της επιμέλειας αυτού από τον ένα γονέα, τον καθορισμό του τόπου διαμονής του τέκνου και του γονέα με τον οποίο θα διαμένει, την επικοινωνία του με τον άλλο γονέα, και τη διατροφή του, αποτυπώνεται αναλυτικά στη μεταξύ τους έγγραφη συμφωνία, η οποία απαιτείται να υπαχθεί στον τύπο ιδιωτικού εγγράφου βέβαιης χρονολογίας, με μοναδικό κριτήριο το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου. Σημειώνεται ότι ο νόμος δεν απαιτεί πανηγυρική διατύπωση της αποκλειστικής ανάθεσης της επιμέλειας στον ένα γονέα. Περαιτέρω, στην ίδια ως άνω διάταξη και στην παράγραφο 2 αυτής, προβλέπεται παρέκκλιση από τον κανόνα της από κοινού άσκησης της γονικής μέριμνας και με απόφαση του δικαστηρίου, στο οποίο δύναται να προσφύγει οποιοσδήποτε από τους γονείς, μετά την προηγούμενη αποτυχημένη προσπάθεια εξεύρεσης λύσης μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης, και υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 1514 ΑΚ, ήτοι όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος, που εγκυμονεί κινδύνους για το παιδί, ή εάν συντρέξει πραγματική αδυναμία άσκησής της από τον ένα γονέα (βλ. Απ. Γεωργιάδης «Οικογενειακό Δίκαιο», 4^η έκδοση 2025, σελ. 646 επ., ΑΠ 1141/2024, 78/2023) .

10. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 173 ΑΚ, όταν γεννιέται αμφιβολία για την έννοια της δήλωσης βούλησης των συμβαλλομένων, πρέπει να αναζητείται η αληθινή βούληση των μερών, χωρίς προσήλωση στις λέξεις, η οποία πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από το όλο περιεχόμενο της δήλωσης. Με τη διάταξη αυτή καθιερώνεται το προβάδισμα της «αληθινής» δηλωθείσας βούλησης, έναντι της λεκτικής διατύπωσης της δήλωσης, με σκοπό την προστασία της ιδιωτικής αυτονομίας. Για την ανεύρεση της «αληθινής» βούλησης ο ερμηνευτής μπορεί να λάβει υπόψη του κάθε πραγματικό περιστατικό, ακόμη και αν αυτό προκύπτει από στοιχεία εξωτερικά ως προς τη δήλωση βουλήσεως. Έτσι, πέρα από το κείμενο της δήλωσης, λαμβάνονται υπόψη τα συμφραζόμενα, στοιχεία εκτός της δήλωσης, η συγκεκριμένη κατάσταση του δηλούντος, οι συνθήκες υπό τις οποίες δήλωσε τη βούλησή του και οι προσδοκίες ή προθέσεις του που έχουν γίνει γνωστές (βλ. Απ. Γεωργιάδης, «Γενικές Αρχές Αστικού δικαίου», 5^η έκδοση, σελ.535 επ., πρβλ. ΑΠ 492/2024, 1257/2017).

11. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, και αφού ο νόμος δεν απαιτεί να αναγράφεται ρητά στην ιδιωτική συμφωνία των γονέων για τη ρύθμιση της γονικής μέριμνας του ανήλικου τέκνου τους (άρθρο 1514 παρ.1), ότι η άσκηση της επιμέλειας αυτού ανατίθεται αποκλειστικά στον ένα γονέα, είναι ζήτημα ερμηνείας της σχετικής συμφωνίας, χωρίς προσήλωση στις λέξεις, εάν η αληθινή βούληση των γονέων είναι η ανάθεση της αποκλειστικής άσκησης της επιμέλειας σε έναν από αυτούς, γεγονός το οποίο πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από όλο το περιεχόμενο της συμφωνίας, (τα συμφραζόμενα), χωρίς να αποκλείεται η αναζήτηση της αληθινής βούλησής τους και σε στοιχεία εκτός της δήλωσης.

12. Στο άρθρο 53 του Κώδικα Δημοσίων Υπαλλήλων(ν.3528/2007) προστέθηκε η παράγραφος 8, με το άρθρο 31 του ν.4440/2016 (η οποία στη συνέχεια αντικαταστάθηκε με το άρθρο 76 του ν.4590/2019), και θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά δικαίωμα άδειας με αποδοχές, κάθε ημερολογιακό έτος, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των ΝΠΔΔ με οικογενειακές υποχρεώσεις, στην περίπτωση που τα ανήλικα τέκνα τους ασθενούν. Σκοπός του νομοθέτη ήταν η διευκόλυνση των ανωτέρω

υπαλλήλων, προκειμένου να ανταποκριθούν στην ανάγκη φροντίδας των τέκνων τους, για δε τους μονογονείς, λήφθηκε ιδιαίτερη μέριμνα με αύξηση των ημερών της εν λόγω άδειας σε οκτώ (8) εργάσιμες ημέρες, κάθε ημερολογιακό έτος (εδάφιο γ').

13. Όπως διαλαμβάνεται στην αιτιολογική έκθεση του ως άνω ν.4440/2016, (ο οποίος εκδόθηκε πριν την μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου με το ν.4800/2021) το δικαίωμα αυξημένης άδειας για τους μονογονείς, χορηγήθηκε στον γονέα, ο οποίος κατοικεί με το ανήλικο τέκνο, και έχει την αποκλειστική ευθύνη για την παρακολούθηση και την φροντίδα της υγείας του, του έχει δε ανατεθεί με δικαστική απόφαση αποκλειστικά η επιμέλεια του ανηλίκου, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι ασκεί την γονική μέριμνα μαζί με τον άλλο γονέα, ώστε αυτός να μπορεί να ανταποκριθεί άμεσα και αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του λειτουργήματός του, αφού η αποτελεσματική φροντίδα της υγείας του ανηλίκου τέκνου, απαιτεί καθημερινή, συνεχή και άμεση (προσωπική) επαφή του γονέα με το ανήλικο .

14. Κατά τα γενόμενα δεκτά από την επιστήμη του οικογενειακού δικαίου, μονογονεϊκή οικογένεια είναι αυτή στην οποία τα παιδιά μεγαλώνουν με τον ένα γονέα, και είτε υπήρξε από την αρχή ένας μόνο γονέας, όπως λ.χ. μια άγαμη μοναχική μητέρα με το παιδί της, είτε ο ένας από τους γονείς έπαψε να ζει με την οικογένεια αργότερα λόγω διαζυγίου ή θανάτου(βλ. Απ. Γεωργιάδη «Οικογενειακό Δίκαιο» 4^η έκδοση, 2025). Οι μονογονείς, συνεπώς, ασκούν εν τοις πράγμασι την γονική μέριμνα του ανηλίκου τέκνου τους σε όλες τις εκφάνσεις της, και χρήζουν αυξημένης προστασίας για να ανταποκριθούν στο λειτούργημά τους. Με τη Γνμδ ΝΣΚ 205/2019, η οποία εκδόθηκε πριν το ν.4800/2021, έγινε δεκτό ότι στην έννοια του μονογονέα, που προβλέπεται στις διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 53 του ν.3528/2007, περιλαμβάνεται και ο υπάλληλος που υπηρετεί στο Δημόσιο και είναι διαζευγμένος γονέας, που ασκεί αποκλειστικά την επιμέλεια ανηλίκου τέκνου μετά του οποίου κατοικεί, καθώς και ο υπάλληλος, γονέας ανηλίκου τέκνου γεννημένου εκτός γάμου, ο οποίος ασκεί αποκλειστικά την επιμέλεια του τέκνου μετά του οποίου κατοικεί, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ασκούν την γονική μέριμνα του ανηλίκου από κοινού μετά του άλλου γονέα.

15. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 4 παρ.5 του ν.2839/2000, που εκδόθηκε υπό την ισχύ του παλαιού Υ.Κ. (ν.2683/1999, Α'119), οι σχετικές διατάξεις του υπαλληλικού κώδικα, που αφορούν στις άδειες διευκόλυνσης των γονέων υπαλλήλων, εφαρμόζονται ανάλογα και στους ασχολούμενους με οικογενειακές υποχρεώσεις στο Δημόσιο, τα νπδδ και τους ΟΤΑ, με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ). Η ανωτέρω διάταξη ισχύει, όπως γίνεται δεκτό, και μετά την εφαρμογή του νέου υπαλληλικού κώδικα (Γνμδ ΝΣΚ Ολ 292/2002, ΝΣΚ 462/2008). Συνεπώς, στην έννοια του μονογονέα, υπάγεται και ο υπάλληλος νπδδ με σχέση εργασίας ΙΔΑΧ, που είναι διαζευγμένος, και του έχει ανατεθεί η επιμέλεια του ανήλικου τέκνου του, είτε με έγγραφη, βέβαιης χρονολογίας, συμφωνία των γονέων του, είτε με δικαστική απόφαση, κατ' εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων του ΑΚ, και ως εκ τούτου, στην περίπτωση ασθένειας του ανήλικου τέκνου του, δικαιούται την προβλεπόμενη στο άρθρο 53 παρ.8 εδ. γ' του Υ.Κ., άδεια.

16. Με το άρθρο 45 του ν.4808/2021, με το οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο, μεταξύ άλλων, και η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1158 «για την ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής», αναγνωρίζεται από το νομοθέτη η μονογονεϊκή οικογένεια ως κατηγορία χρήζουσα ειδικής προστασίας και φροντίδας, και αναγνωρίζονται παράλληλα οι αυξημένες ευθύνες φροντίδας του μονογονέα λόγω της αποκλειστικής ευθύνης ανατροφής του τέκνου του. Με τη διάταξη αυτή θεσπίζεται για τους μονογονείς εργαζόμενους ειδική άδεια, έξι(6) εργασίμων ημερών ετησίως, με αποδοχές, επιπλέον αυτής που δικαιούνται από άλλες διατάξεις, δικαιούχοι της οποίας είναι όσοι έχουν χηρέψει και οι άγαμοι γονείς που έχουν την επιμέλεια του τέκνου τους. Γίνεται δεκτό ότι, εκτός από τους ρητά αναφερόμενους στο ανωτέρω άρθρο, περιλαμβάνονται στους μονογονείς, και οι γονείς στους οποίους έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα η άσκηση της γονικής μέριμνας του τέκνου, ή η άσκηση της επιμέλειας αυτού, με έγγραφη συμφωνία των γονέων, ή με δικαστική απόφαση, όπως ορίζεται ειδικότερα στις σχετικές διατάξεις του ΑΚ, διότι και αυτοί τελούν «εν τοις πράγμασι» υπό τις ίδιες συνθήκες με τους ανωτέρω γονείς που έχουν την επιμέλεια του τέκνου τους, και έχουν επαυξημένες υποχρεώσεις για την καθημερινή και αποκλειστική

επιμέλεια της ανατροφής του, αλλά και τα επείγοντα και άμεσα ζητήματα που άπτονται της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής υγείας αυτού (ΔΕΔ 66/2025, Εγκύκλιος Υπουργείου Εργασίας με αριθμό 107342/14.11.2022).

17. Στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 45 του ν.4808/2021 εμπίπτουν οι εργαζόμενοι γονείς που απασχολούνται, με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα, όπως ειδικότερα προβλέπεται στο άρθρο 33 του ίδιου νόμου. Επίσης, εμπίπτουν και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου ορισμένου χρόνου (ΙΔΟΧ) του Δημοσίου, δεδομένου ότι για το προσωπικό αυτό εφαρμόζεται η εργατική νομοθεσία κατά παραπομπή του άρθρου 89 του π.δ/τος 410/1988, καθώς και οι απασχολούμενοι με σύμβαση έμμισθης εντολής, ενώ για τους μόνιμους και ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ) υπαλλήλους, ελλείψει αντίστοιχης με την παραπάνω ρύθμισης στις διατάξεις του Υ.Κ., εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 53 του Υ.Κ. που προβλέπουν προσαύξηση ορισμένων διευκολύνσεων για τους μονογονείς (βλ. Εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών ΔΙΔΑΔ/Φ.69/229/οικ.8177/08-05-2023, Κεφάλαιο Β.6. με τίτλο «Άδεια για μονογονεϊκές οικογένειες»).

18. Στην περίπτωση του ερωτήματος, σύμφωνα με το διδόμενο ιστορικό, η Α.Ε., μετά τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσής της με τον Ε.Σ., με την από 24-05-2025 ιδιωτική συμφωνία τους, βέβαιης χρονολογίας, σε συνέχεια προηγούμενης, κατένειμαν μεταξύ τους την γονική μέριμνα των ανήλικων τέκνων τους, ορίζοντας σ' αυτήν, ρητά, ότι: «...και οι δύο γονείς θα συναποφασίζουν και θα φροντίζουν από κοινού για την διοίκηση και διαχείριση της περιουσίας και την εκπροσώπηση των τέκνων τους σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία τους. Η επιμέλεια των ανήλικων τέκνων τους κατόπιν συμφωνίας των συμβαλλομένων, θα ασκείται από τη δεύτερη των συμβαλλομένων μητέρα τους, Ε.Α., με την οποία και διαμένουν στην οικία της αδιάλειπτα έως και σήμερα ή σε οποιαδήποτε αλλαγή αυτής. Η συμβαλλόμενη -μητέρα θα επιμελείται κάθε τι που απαιτείται για τα τέκνα τους απρόσκοπτα από την πλευρά της και με αποκλειστικό γνώμονα το αληθινό συμφέρον τους... Ρητά συμφωνείται ότι στις περιπτώσεις που απαιτείται η συνυπογραφή αμφοτέρων

των γονέων, όπως για συμμετοχή σε εκδρομές, έκδοση διαβατηρίου, έκδοση αστυνομικής ταυτότητας, συμμετοχή σε φεστιβάλ...θα αρκεί η υπογραφή της ασκούσας την επιμέλεια μητέρας, του πρώτου των συμβαλλομένων πατρός παρέχοντας δια της παρούσης, σε αυτήν, ανέκκλητη εξουσιοδότηση προς τούτο...». Με την ίδια συμφωνία οι γονείς ρύθμισαν την καταβολή μηνιαίας διατροφής από τον πατέρα στην μητέρα, για λογαριασμό των ανήλικων τέκνων, και το δικαίωμα επικοινωνίας του πατέρα με αυτά, μηνιαίως και κατά τις διακοπές των Χριστουγέννων, Πάσχα και καλοκαιριού.

19. Από το ειδικότερο περιεχόμενο της ως άνω συμφωνίας των γονέων για τη ρύθμιση της γονικής μέριμνας των ανήλικων τέκνων τους, προκύπτει με σαφήνεια ότι η δηλωθείσα βούληση αυτών ήταν η ανάθεση της αποκλειστικής επιμέλειας αυτών στη μητέρα τους, με την οποία αυτά διαμένουν, ανεξάρτητα εάν η επιμέλεια δεν αναφέρεται ρητά «ως αποκλειστική» στην έγγραφη συμφωνία τους, καθώς από τα συμφραζόμενα της ρύθμισης δεν προκύπτει ενεργός συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή και φροντίδα των ανήλικων τέκνων τους, αντίθετα προκύπτει αποκλειστική επιμέλεια των ανωτέρω ζητημάτων από την μητέρα των τέκνων. Συνεπώς, η Ε.Α., υπάλληλος του ΕΜΠ με σχέση εργασίας ΙΔΑΧ, ασκεί την αποκλειστική επιμέλεια των ανήλικων τέκνων της, έχοντας αυξημένες υποχρεώσεις για την καθημερινή επιμέλεια της ανατροφής τους, την επίβλεψη, τη μόρφωσή τους, αλλά και τα επείγοντα και άμεσα ζητήματα που άπτονται της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής υγείας αυτών, και ως εκ τούτου περιλαμβάνεται στην κατηγορία των μονογονέων υπαλλήλων, και δικαιούται την άδεια του άρθρου 53 παρ.8 εδ.γ' του Υ.Κ., στην περίπτωση ασθένειας των τέκνων της.

Απάντηση

20. Σύμφωνα με τα όσα έχουν αναφερθεί αναλυτικά ανωτέρω, στον προβληματισμό της ερωτώσας υπηρεσίας, έχω τη γνώμη ότι προσήκει η ακόλουθη απάντηση :

Η αναγραφή ή μη στην ιδιωτική συμφωνία των γονέων, που διακόπτουν την συμβίωσή τους, «ως αποκλειστικής» της άσκησης της επιμέλειας των ανήλικων τέκνων τους από τον ένα γονέα δεν έχει έννομη συνέπεια για τη

χορήγηση της άδειας του μονογονέα, διότι η «αποκλειστικότητα» της επιμέλειας από τον ένα γονέα είναι θέμα ερμηνείας του όλου περιεχομένου της μεταξύ τους συμφωνίας, χωρίς προσήλωση στις λέξεις. Η υπάλληλος του ΕΜΠ με σχέση εργασίας ΙΔΑΧ, μητέρα ανήλικων τέκνων, στην οποία έχει ανατεθεί η αποκλειστική επιμέλεια αυτών, όπως προκύπτει από την ερμηνεία της συμφωνίας των γονέων, βέβαιης χρονολογίας, περιλαμβάνεται στην έννοια του μονογονέα, και δικαιούται την προβλεπόμενη στο άρθρο 53 παρ.8 εδ. γ' του Υ.Κ., άδεια, στην περίπτωση ασθένειας των τέκνων της.

Η Γνωμοδοτούσα

Αγγελική Αναστοπούλου

Νομική Σύμβουλος του Κράτους